

BİLİM ve TEKNİK

C İ L T 3 7 S A Y I 4 3 6

TÜBİTAK

“Benim mânevi mirasım ilim ve akıldır”
Mustafa Kemal Atatürk

Sahibi

TÜBİTAK Adına Başkan V.

Prof. Dr. Nüket Yetiş

Genel Yayın Yönetmeni

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Raşit Gürdilek (rasit.gurdilek@tubitak.gov.tr)

Yayın Kurulu

Vural Altın

Beyazıt Çırakoğlu

Ahmet İnâam

Cihan Saçlıoğlu

Yayın Koordinatörü

Duran Akca (duran.akca@tubitak.gov.tr)

Redaksiyon

Zeynep Tozar (zeynep.tozar@tubitak.gov.tr)

Araştırma ve Yazı Grubu

Gülşün Akbaba (gulgun.akbaba@tubitak.gov.tr)

Alp Akoğlu (alp.akoglu@tubitak.gov.tr)

Deniz Candaş (deniz.candas@tubitak.gov.tr)

Meltem Y. Coşkun (meltem.coskun@tubitak.gov.tr)

Zuhal Özer (zuhal.ozet@tubitak.gov.tr)

Gökhan Tok (gokhan.tok@tubitak.gov.tr)

Banu Tüysüzöğlu (banu.binbasaran@tubitak.gov.tr)

Serpil Yıldız (serpil.yildiz@tubitak.gov.tr)

Elif Yılmaz (elif.yilmaz@tubitak.gov.tr)

Aslı Zülâl (asli.zulal@tubitak.gov.tr)

Sanat Yönetmeni

Fulya Koçak (fulya.kocak@tubitak.gov.tr)

Teknik Hazırlık Grubu

Ayşegül D. Bircan (aysegul.bircan@tubitak.gov.tr)

Hülya Yılmazcan (hulya.cetin@tubitak.gov.tr)

Okur İlişkileri

Zehra Şen (zehra.sen@tubitak.gov.tr)

Vedat Demir (vedat.demir@tubitak.gov.tr)

Figen Ulaş (figen.ulas@tubitak.gov.tr)

İbrahim Aygün (ibrahim.aygun@tubitak.gov.tr)

İdari Hizmetler

Kemal Çetinkaya (kemal.cetinkaya@tubitak.gov.tr)

Ayrılık meğer ne zormuş... Gerçi biz sizleri hiçbir zaman aklımızdan çıkarmadık, sizler de telefonlarınızla, gönderdiğiniz e-postalarla bize olan özleminizi dile getirdiniz. Ama olsun; bir ay yerine iki ay süren ayrılık, sizler kadar bizleri de üzdü. Sorun, tümüyle, dergilerimizin gelecek 12 ay boyunca basımını üstlenecek matbaanın belirlenmesi için yapılan ihalede ortaya çıkan beklenmedik hukuki bir sorundan kaynaklandı. Bu soruna yol açanın da bir adli hata olduğu ortaya çıktı. İş çok daha uzamadan sonuca bağlanınca sevindik. Bir de, ihaleyi kazanan matbaayla ihalede kıran kırana kapışan rakiplerinin, ülkemizde pek alışılmamış bir “fair play” örneğini ortaya koymaları bizi mutlu etti. Sizle olan ayrılığımızın daha da uzamamasını, başta Doğan Ofset olmak üzere ihaleye katılan firma yetkililerinin, centilmence bir davranışla Kamu İhale Kurumu’nun verdiği karara itiraz etmeyeceklerini açıklamalarına borçluyuz. Kendilerine tüm okurlarımız huzurunda teşekkür ediyoruz. Bir de, ne diyeyim, talibimizin çok olması güzel bir duygu... Ayrılık uzun sürdü dedik. Ama çoğu şeyde olduğu gibi, işin bir de tesellisi var: Birkaç gün içerisinde bir değil, iki sayı birden önünüzde olacak. Okullarda, üniversiteye hazırlık dersanelerinde sınavlar yaklaşıyor. Sizi çok yormayalım istedik. Rahat okunan, ilgi duyduğunuz konulardan oluşan geniş yelpazede (ve sayıda) haberlerden oluşan bir sunum yapalım dedik. Güzel bir tesadüf oldu, evrenimizin şimdiye kadar alınabilmiş doğumuna en yakın resmi Mart ortalarına doğru açıklandı. Gerçi resim başlangıçtan 400-800 milyon yıl sonrasına ait; ama evrenimizin tümüyle karanlık bir sonsuzluğa gömülmeden önce trilyonlarca yıl geçeceğini düşünerek olursak, bu elbette bir bebeklik resmi. İstedik ki, bu muhteşem resim, kendi kendine konuşsun, onu fazla yazıya, açıklamaya boğmayalım. Ama kapağımızdaki bebek, tümüyle evrenin yaşıyla ilgili bir sembolizm değil. Zaman zaman kozmolojinin gündemine bir gelip, bir uzaklaşan bir konuyla ilgili güzel bir yazıya rastladık: Artılarıyla, eksileriyle “antropik ilke” ya da “insancı ilke” diye adlandırılan, evrenin bizim için modellenmiş olduğunu savunan, bunun kanıtlarını evrenimizin çok özel parametrelerinde bulan bir görüş, savunucuları ile eleştirmenlerini karşı karşıya getiriyor. Gerçi burada da türümüzün özelliği olan bencilliği hemen aynada görüyoruz. İnsancı ilke! Her biri milyarlarca yıldız, onların çevresinde belki de on milyarlarca gezegen içeren en az 200 milyar gökadasıyla tüm evren, sırf büyük bir gökadanın kuytu bir köşesindeki bir yıldızın çevresindeki dokuz gezegenden biri için var. Haydi öyle olsun diyelim; peki neden “yaşamcı ilke” değil? Neden yaşamı yalnızca bizim türümüz temsil ediyor? Gezegenimizin hor gördüğümüz, yaşama hakkı tanımadığımız öteki canlılarını bir yana bırakalım, o çok aradığımız, mesajlar gönderdiğimiz, seslerini duymak için milyonlarca bilgisayardan oluşan ağlar kurduğumuz Dünya dışı uygarlıklar bir gün sessizliklerini bozarlarsa? İşin etik yönü bir yana, felsefeyle inancın bilim ile zaman zaman iç içe girdiği, zaman zaman tartıştığı bu konuda herkesi ikna edecek bir yanıt en azından şimdilik yok. Bu nedenle, biz evreni, felsefi, teolojik öğretileri, tartışmaları bir tarafa bırakalım, günlük yaşamının sıradan gerekleri için bu şanslı tür nasıl anlaşıyor, bir bakalım dedik. Yeni Ufuklar ekimizi insanların nasıl konuştuğunun, nasıl anlaştığının irdelenmesine ayırdık. Bir de baktık ki, bu evrenin en imtiyazlı varlıkları, yüzbinlerce yıl boyunca ortak bir dil geliştirmemişler. Gerçi, teknolojinin, daha doğrusu teknolojiyi yöneten ulusların baskısıyla bir zamanlar sayıları yüzleri, binleri bulan diller giderek parmakla sayılabilecek birkaç dile inmeye doğru ilerliyor. Daha da garibi, evrenin kendisini en ayrıcalıklı sayan bu canlısı, kendi arasında anlaşmayı artık diline, konuşma yeteneğine değil, cansız makineler ve onların birlerden, sıfırlardan oluşan soyut bitlerine, baytlarına emanet ediyor. Ama biz, ailemizle yeniden buluşmanın heyecanı ile sizleri en “candan” duygularla kucaklıyoruz.

Raşit Gürdilek

Yazışma Adresi : Bilim ve Teknik Dergisi No: 221 Kavaklıdere 06100 Ankara
Yazı İşleri : Tel: (312) 427 06 25 (312) 427 23 92 Faks: (312) 427 66 77
Satış-Abone-Dağıtım : Tel: (312) 427 33 21 Faks: (312) 427 13 36
TÜBİTAK Santral : Tel: (312) 468 53 00
Adres : Atatürk Bulvarı, 221 Kavaklıdere 06100 Ankara
e-posta: bteknik@tubitak.gov.tr
Internet : www.biltek.tubitak.gov.tr
ISSN 977-1300-3380

Baskı : Fiyatı 3.000.000 TL. (KDV dahil) Yurtdışı Fiyatı 5 EURO.
Reklam : Pro-Mat Basım Yayın A.Ş. İnternet: www.promat.com.tr
Fiyatı 3.000.000 TL. (KDV dahil) Yurtdışı Fiyatı 5 EURO.
Reklam : P.M Ltd. Şti.
Genel Müdür: Gülbün Erduran
Reklam Koordinatörü: Pınar Bahçekapılı
pınarbahcekapili@hotmail.com
Tel: (212) 234 87 77 (4 hat) / Faks: (212) 234 87 81
Abdi İpekçi Cad. Seyran Apt. No:12 D:7 Nişantaşı-İstanbul